

Мотиваційна готовність виражається спочатку в загальному орієнтуванні особистості на професію, окреслені схемою «людина-людина», а в майбутньому формується мотиваційно-ціннісне ставлення до професії соціального працівника. Тим часом, практична діяльність визначає соціальні та професійні позиції людини, виділяє найбільш здібних до тієї чи іншої спеціалізації.

Структура професійної готовності являє собою чотирикомпонентну систему:

1. Мотиваційна готовність (насамперед світогляд і спрямованість, які виражають потреби, інтереси, ідеали, прагнення, морально-естетичні якості особистості, що відповідають обраній професії).
2. Теоретична готовність (певний рівень знань індивіда).
3. Практична готовність (наявність гностичних, комунікативних, конструктивних умінь, які дозволяють розв'язувати професійні завдання).
4. Креативність (готовність до творчості та досвід творчої діяльності).

З урахуванням вказаних чотирьох компонентів можна виявити рівні готовності соціального працівника до реалізації професійних завдань як результат його професійного самовизначення [3]. Важливо враховувати, що система розробки й реалізації оновлених вимог до якості підготовки соціальних педагогів в умовах університету – дуже важливий і складний об'єкт дослідження педагогіки. Причому, яка б методологія не була запропонована, вона неможлива без урахування таких концептуальних положень і термінів як "система", "структура", "діяльність", "цілісність", "підготовка", "вимога", "якість", "функція", "спадковість", "технологія" і подібних. Саме тому необхідно застосовувати єдиний підхід до якісного категоріального апарату.

Думаємо, якою б прогресивною не була система підготовки соціальних педагогів, необхідно цю систему розглядати інтегрально – як умову і специфіку, як науку та мистецтво, як професійну та освітню інновацію. Необхідно враховувати, що соціальна педагогіка – мета і результат соціально-педагогічної системи, показник її досконалості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Маралов В.Г. Основы самопознания и саморазвития: Учеб. пособие для студ. сред. пед. учеб. заведений / В.Маралов. – М.: Издательский центр «Академия», 2002. – 256 с.
2. Коростылева Л.А. Психология реализации личности / Л.Коростылева. – Спб. Издательство С.-Петербург. ун-та, 2000. – 292 с.
3. Психолого-педагогічні умови розвитку особистісної активності в освітньому просторі: (Монографія) / С.Д.Максименко [та ін.]; Ін-т психології ім. Г.С.Костюка АПН України. – К.: Інформаційно-аналітичне агентство, 2008. – 512 с.

УДК 811.111 (073)

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ ФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ВНЗ

Норкіна Л.Ж., к.філол.н., доцент, Соловйова Н.В., ст.викладач

Макіївський економіко-гуманітарний інститут

У статті розглядаються основні принципи організації самостійної роботи студентів мовних спеціальностей з урахуванням сучасних вимог до підготовки вчителів іноземної мови. Розглянуто змістовий і технологічний аспекти самостійної роботи, визначено основні види завдань з самостійної роботи за рівнями складності, терміном виконання, за характером опрацювання навчального матеріалу. Представлено систему контролюючих заходів за виконанням студентами самостійної роботи.

Ключові слова: комплексний підхід, інтенсивний та екстенсивний напрямки, рівень складності, термін виконання, змістовий і технологічний аспекти, система контролю, самооцінка.

Норкина Л.Ж., Соловьева Н.В. ОРГАНИЗАЦИОННО-МЕТОДИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ ПО ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ СТУДЕНТОВ ФИЛОЛОГИЧЕСКИХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ ВУЗОВ / Макеевский экономико-гуманитарный институт, Украина.

В статье рассматриваются основные принципы организации самостоятельной работы студентов филологических специальностей в соответствии с современными требованиями к подготовке учителей иностранного языка. Рассмотрены содержательный и технологический аспекты самостоятельной работы, определены основные виды заданий для самостоятельной работы с учетом уровня сложности, срока выполнения и характера отработки учебного материала. Представлена система контроля за выполнением студентами заданий по самостоятельной работе.

Ключевые слова: комплексный подход, интенсивное и экстенсивное направления, уровень сложности, срок выполнения, содержательный и технологический аспекты, система контроля, самооценка.

Norkina L., Solovyova N. ORGANISATION AND METHODOLOGICAL FUNDAMENTALS OF AUTONOMY WORK OF FOREIGN LANGUAGE STUDENTS / Makiyivka Institute of Economics and Humanities, Ukraine.

The subject-matter of the article is main principles and fundamentals of students' autonomy work organization within the framework of new learning conditions. Content and technological aspects of the autonomy work are analyzed; major types of tasks are defined with regard for complexity level, term of fulfilment, content and technological aspects; system of assessment is presented.

Key words: complex approach, intensive and extensive lines, complexity level, term of fulfilment, content and technological aspects, assessment.

Навчання іноземної мови на сучасному етапі розвитку вищої освіти передбачає перенесення головної уваги з формування мовленнєвих навичок та вмій на залучення студентів до користування англійською мовою як засобу комунікації (усної й писемної) в умовах, наближених до природного спілкування, на стимулювання мислення та пізнавальних інтересів у процесі опрацювання мовного матеріалу, на розвиток уяви, розширення кругозору, а також спроможності до автономного навчання і подальшого професійного вдосконалення протягом усього життя. Це означає, що іноземна мова з мети вчення має поступово перетворитися на засіб навчання, засіб самостійної орієнтації в інформаційному просторі.

Самостійна робота студентів (СРС) посідає визначне місце в професійній підготовці вчителів іноземної мови. Рационально організована СРС з урахуванням особливостей перехідного етапу з традиційної форми навчання до кредитно-модульної системи є запорукою успішної реалізації програми підготовки фахівців з іноземної мови.

Аналіз науково-методичної літератури з самостійної роботи показав, що вивчення цього питання має фрагментарний характер. Нарізно розглядаються дидактичні засади організації самостійної роботи [1], психолого-педагогічний аспект цього виду діяльності [2], надаються методичні рекомендації до самостійного опрацювання окремих аспектів мовлення [3, 4, 5], до виконання курсових і дипломних робіт, підготовки й презентації проектів [6]. Комплексний же підхід до організації самостійної роботи студентів філологічних спеціальностей залишається недостатньо розробленим й представленим. Цим зумовлена актуальність цієї статті.

Комплексний підхід до організації СРС передбачає рішення цілої низки проблем, пов'язаних із змістовним наповненням фахової підготовки вчителів іноземної мови. З одного боку, це суто філологічний аспект, спрямований на формування навичок і вмій з певних видів лінгвістичної компетенції майбутнього фахівця, з іншого – це психолого-педагогічна, культурологічна та наукова складові підготовки.

Самостійна робота з іноземної мови розглядається у двох площинах: змістовій і технологічній. З урахуванням філологічного наповнення змісту самостійна робота студентів здійснюється за двома напрямками: інтенсивному та екстенсивному. В інтенсивному руслі СРС передбачає закріплення аудиторно опрацьованого за тематичним планом мовного матеріалу. Екстенсивний шлях проведення СРС має на меті засвоєння додаткового матеріалу, що попередньо не підлягав опрацюванню на аудиторних заняттях.

Технологічна частина СРС спрямована на вирішення цілого комплексу завдань, спрямованих на становлення і розвиток особистості майбутнього фахівця. Мовленнєві завдання з самостійної роботи характеризуються двоспрямованістю. По-перше, вони орієнтовані на засвоєння певного лексичного і граматичного навчального матеріалу, по-друге, мають на меті відпрацювання механізмів навчально-пізнавальної діяльності, самостійного отримання знань та орієнтування в інформаційному просторі з використанням ресурсних центрів ВНЗ та мережі Інтернета, творчої діяльності, критично-аналітичного мислення та уяви.

За принципом складності, що враховує і лінгвістичну компетенцію студентів відповідного року навчання, й індивідуальний стан підготовки студента, виділяються завдання інформативного, репродуктивного, комплексного і творчого рівнів [7].

Специфіка теоретичної підготовки фахівців з іноземної мови передбачає закладення основ науково-дослідної роботи (вміння робити синтез й аналіз мовних явищ, порівняння, працювати з науковою літературою, використовувати набуті знання в практиці викладання іноземної мови). Найтипівшими завданнями самостійної роботи інформативного та репродуктивного рівнів з теоретичних дисциплін є складання хронологічних таблиць подій та явищ; опрацювання наукових джерел та виклад у письмовій формі основних позицій; написання анотацій до статей. Завдання комплексного рівня містять проведення критичного аналізу точок зору представників зарубіжних та вітчизняних лінгвістичних шкіл з проблем, які обговорюються; складання порівняльних таблиць лінгвістичних явищ. Творчий рівень завдань може складатися з написання наукових повідомлень за пропонованою проблематикою; підготовки фрагменту лекції та його презентації перед аудиторією.

Змістові модулі з практичного курсу іноземної мови охоплюють широке коло питань для обговорення, що пов'язані з різними сферами життя та діяльності людини. Поряд з вирішенням навчальних задач з іноземної мови, а саме розвиток навичок і вмінь з чотирьох видів мовленнєвої компетенції (читання, аудіювання, усного та писемного мовлення), завдання з СРС мають на меті реалізацію міжпредметних зв'язків, тобто активізацію знань з дисциплін психолого-педагогічного, суспільствознавчого циклів і характеризуються професійною спрямованістю. Найтипівшими завданнями СРС інформативного та репродуктивного рівнів з навчального модулю «Практика усного і писемного мовлення» є вилучення основної інформації з прочитаних текстів та складання плану-конспекту; написання характеристик літературних героїв творів з домашнього та індивідуального читання; пошук в мережі Інтернет інформації за тематикою, що вивчається, з подальшою її презентацією на занятті. Як самостійні завдання комплексного рівня пропонуються складання порівняльних таблиць граматичних явищ з подальшим коментуванням; добір навчальних матеріалів для школярів ЗОШ та їх адаптація до відповідного етапу навчання (молодшого, середнього та старшого); написання ревію фільмів; складання резюме та анотацій. Завдання творчого рівня передбачають вихід за межі навчального матеріалу робочої програми та спрямовані на активізацію знань, які студенти здобули під час вивчення циклу гуманітарних і соціально-економічних, фундаментальних та професійно-орієнтованих дисциплін (філософії, релігієзнавства, зарубіжної літератури, педагогіки, психології, сучасних інформаційних технологій тощо). Вони представлені такими видами робіт як написання есе з проблем, актуальних для молоді, системи освіти та сучасного суспільства; організація дискусій, «круглих столів» за темами, що опрацьовуються; проведення опитування та анкетування з подальшим аналізом та обговоренням їх результатів; презентація проектів, показ фрагментів уроку з подальшим обговоренням; проведення рольових ігор; складання кросвордів за тематикою змістових модулів.

З урахуванням специфіки навчання іноземної мови самостійні завдання з філологічних дисциплін розподіляються за терміном виконання на довгострокові (курсіві, випускні кваліфікаційні, дипломні роботи, виступи на наукових конференціях) та короткострокові, що виконуються в межах змістового модуля за тематичним планом.

При створенні завдань для самостійної роботи треба ставити наголос не лише на змістовий, а й на технологічний аспект. Тобто завдання з СРС мають бути спрямовані на формування і активізацію механізмів автономного учіння (конспектувати, працювати з комп'ютером тощо), пізнання (виділяти головне, систематизувати, узагальнювати, порівнювати), творчості (виходити за межі відомого), на розвиток психічних функцій (пам'яті, мовлення, уваги).

Обов'язковою складовою організації СРС є система оцінювання та контролюючі заходи. Кафедрою англійської філології Макіївського економіко-гуманітарного інституту накопичено позитивний досвід з цього питання. На основі принципу індивідуального підходу створено банк завдань з самостійної роботи відповідно не тільки до лінгвістичної компетенції студентів кожного року навчання, а й індивідуального стану підготовки студента. Це означає, що студент може вибирати завдання за рівнем складності і отримати певну кількість балів, яка обмежується шкалою оцінки того чи іншого рівня. Контроль за виконанням завдань здійснюється викладачем на індивідуально-консультативних заняттях або під час проведення аудиторних занять. Студенти виконують завдання в спеціальних зошитах або здають викладачам теки з відповідними матеріалами після їх презентації, виступу перед аудиторією. До обговорення результатів самостійної роботи студентів (особливо творчого рівня) залучаються одногрупники, що оцінюють їх за трьома критеріями, а саме інформативність, форма презентації з урахуванням емоційного та естетичного компонентів і наявність мовних помилок.

З метою інтенсифікації роботи над навчальним матеріалом та формування вмінь адекватної самооцінки складено навчальні тести з ключами та шкалою оцінювання результатів. Це надає можливість студентам не тільки виявити свій персональний рівень підготовки з навчальної дисципліни, а й підвищити показники шляхом багаторазового самостійного опрацювання матеріалу. По закінченню вивчення кожної дисципліни студенти виконують контролюючі тести за комп'ютерною програмою «Колоквіум».

Вагому кількості балів при проведенні підсумкової атестації з кожної дисципліни складають саме результати виконання завдань з самостійної роботи та контролюючих тестів.

Урахування специфіки навчання іноземної мови, а також дотримання принципів послідовного ускладнення матеріалу та реалізації міжаспектних й міжпредметних зв'язків у поєднанні з ефективною системою контролю за виконанням СРС сприяють покращенню якості підготовки викладачів з іноземної мови та успішній адаптації студентів до нової системи навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Смірнова М.І. Дидактичні засади організації самостійної роботи студентів у вищих економічних навчальних закладах: Автореф. дис. ... к. пед. наук. – К., 2005. – 21 с.
2. Ветохов О.М. Проблеми самостійної роботи з опанування іноземної мови: психолого-педагогічний аспект // Педагогіка і психологія. – 2003. – № 3-4. – С. 96-105.
3. Гостищева Н.А., Рябуха Т.В. Самостоятельная работа студентов педагогических вузов по практическому курсу иностранного языка: conference.mapu.org.ua/viewtopic.phpt
4. Біляєва Ю.В. Організація самостійної роботи студентів www.rusnauka.com/11NPRT2007/Philologia/22391
5. Насалевич Т.В., Кравець О.О. Організація самостійної роботи з іноземної мови в умовах кредитно-модульної системи навчання: conference.mapu.org.ua/viewtopic.phpt
6. Lems K. An American poetry project for low intermediate ESL adults // English Teaching Forum. – 2001, October. – P. 24-29.
7. Глазиріна В.М. Самостійна робота студентів як чинник професійної підготовки майбутніх фахівців // Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Психолого-педагогічні науки. – 2005. – № 1. – С. 31-34.

УДК: 159.923.2:316.613.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ОСОБИСТОСТІ ТА ЇЇ СОЦІАЛЬНОГО СТАТУСУ

Овсяннікова В.В., к.психол.н., доцент

Запорізький національний університет

У статті розглядаються ціннісні орієнтації особистості у зв'язку з її соціальним статусом.

Ключові слова: цінність, ціннісні орієнтації, соціальний статус.

Овсянникова В.В. ВЗАИМОСВЯЗЬ ЦЕННОСТНЫХ ОРИЕНТАЦИЙ ЛИЧНОСТИ И ЕЁ СОЦИАЛЬНОГО СТАТУСА / Запорожский национальный университет, Украина.

В статье рассматриваются ценностные ориентации личности в связи с её социальным статусом.

Ключевые слова: ценность, ценностные ориентации, социальный статус.

Ovsannikova V.V. THE MUTUAL EMBEDDEDNESS OF VALUE ORIENTATIONS OF A PERSON WITH HER SOCIAL STATUS / Zaporizhzhya national university, Ukraine.

The article considers value orientations of a person within the framework of his \ her social status.

Key words: value, value orientations, social status.

Кожна людина, що належить якому-небудь певному суспільству, у тому або іншому ступені орієнтується на весь набір цінностей, яким воно характеризується. Очевидно, що всі, хто належить до одного соціокультурного середовища, володіють одними і тими ж цінностями, хоча їх значущість в індивідуальній ієрархії може бути різною. Як вже наголошувалося, орієнтація на ту або іншу цінність або групу цінностей автоматично має на увазі визначення рангу її значущості по відношенню до всіх інших, тобто припускає наявність ієрархічної системи ціннісних орієнтацій. За словами Е. Фромма, система ціннісних орієнтацій, або «система ціннісних координат карти світу», є біля кожного індивідуума [1, 200]. У зв'язку з цим більш коректно говорити не про «сформованість» або «несформованість» системи ціннісних орієнтацій конкретної людини, а про рівень її розвитку, залежного, на нашу думку, від соціального статусу особистості.

У дослідженні, яке проводилося в період із вересня 2005 року по квітень 2006 року взяли участь: 80 учнів школи № 74 м. Запоріжжя 9 та 11 класів; 28 осіб 9-А класу (умовно названий «звичайний» клас), 12 осіб 9-Б (умовно названий «комерційний» клас, оскільки діти цього класу вчать на комерційній основі), 18 осіб 11-А класу – «звичайного» і 28 осіб 11-Б класу – «комерційного»; 50 батьків учнів випускних класів; 43 вчителі школи № 74; 53 студенти перших і других курсів факультету СПП Запорізького національного університету; 18 викладачів Запорізького національного університету.